

Når GATEBARN blir KOLIBRIER:

Hvorfor blir det gatebarn?

- tablå/ fortelling:

"KOLIBRIEN"

KOLIBRI UNDERVISNING GRUNNSKOLEHEFTE NR. 5.

1

Hvorfor blir det gatebarn?

- tablå/ fortelling:

"KOLIBRIEN"

KOLIBRI UNDERVISNING GRUNNSKOLEHEFTE NR. 4.

Utgitt av Kolibri - Children At Risk Foundation 2013

Dette heftet forteller en historie. Historien dreier seg om det ubegripelige spørsmålet: "Hvorfor blir det gatebarn?"

I denne historien er det mange tema som er både vanskelige, triste, skumle, gode og til å bli glade av. Innbakt i fortellingen er det også mange dilemmaer som kan diskuteres og som dere lesere må ta stilling til i samtale med voksne etterpå. Disse dilemmaene kan tilpasses de ulike klassetrinnene.

Derfor kan fortellingen, med litt tilpassing, brukes fra 1. trinn og til langt opp i mellomtrinnet.

Fortellingen egner seg godt til dramatisering/miming, men kan også brukes som høytlesing.

Innhold:

Innledning	s 3
Fortelling	s 4
Avslutning	s 12

Kolibri – Children At Risk Foundation
Teatergaten 18
5010 Bergen
-55 90 96 90 - info@kolibricarf.no - www.kolibricarf.no

Kontonr: 3411 22 82159

KOLIBRIEN

- et tablå/ fortelling

Av Sigve Fjeldtvedt

Forberedelse: Lærer leser igjennom denne fortellingen. Finner hatter/luer/skerf eller annet, til "skuespillerne".

Tid: ca. 40 min, noe mer dersom dere tar samtale og spørsmål i ett.

Denne fortellingen egner seg best til dramatisering/ miming. Det gjøres enklest ved at lærer er fortelleren og leser høyt, eventuelt lærer historiens gang utenat. Alternativt kan en elev forberede seg på å være fortelleren.

5 elever dramatiserer/ mimer handlingen mens historien fortelles. Disse elevene skal ikke snakke, bare mime.

Fortellingen kan også brukes til høytlesing.

Roller:

1 forteller

Familien da Siva:

Far José – bonde (caps)

Mor Maria – bondekone (skaut)

Marcello – (ca 10 år) (caps)

Magali – (ca 8 år) (stråhatt)

Godseieren (fin herrehatt)

Kostymer:

Det er en fordel om "skuespillerne" har et eller annet plagg som markerer rollen deres, enten et skjerf, eller lue/caps/hatt (se eksempler i parentes).

Scene: En åpen plass til å dramatisere på (elevene kan sitte på gulvet i klasserommet i en hesteko). En pult og to stoler kan illustrere et hus.

Så begynner forestillingen. Underveis kan det dukke opp noen spørsmål/problemstillinger. Disse tar vi opp i samlet klasse etter forestillingen.

Til lærer: Ta papirkopi av denne fortellingen. Det er anbefalt at dere lager et lite tablå når dere leser fortellingen, der 5 elever er med å mime handlingen. Dette er viktig for å få til en dialog om problemstillingene som dukker opp underveis i historien. De som er med å mime bør få spørsmål knyttet til sin rolle etterpå. Hvordan opplevde de problemstillingene i fortellingen?

Det er fullt mulig å dele opp historien i flere deler slik at mange elever får være med å drive handlingen.

Fortelleren må nok sikkert trekke fram og "dytte" litt i de elevene som skal mime, - underveis i historien. Det er likevel viktig at handlingen fortsetter selv om mimingen ikke alltid går slik man hadde tenkt.

Fortelleren:

Når jeg tar på meg denne hatten (fortellerhatten), blir jeg fortelleren. I den historien jeg skal fortelle, må jeg ha hjelp av noen i klassen, de skal bare mime det jeg sier. De skal ikke snakke. Jeg plukker ut noen.

Denne fortellingen foregår i Brasil. Brasil er verdens femte største land, enormt stort og med over 176 millioner mennesker. Brasil er et stort jordbruksland, og denne historien starter på en liten bondegård, langt ute på landet. Brasil er det landet som har størst forskjell på rike og fattige. Noen er veldig rike, og mange er veldig fattige, og vi skal møte noen av dem her.

Først trenger jeg Marcello.

Så trenger jeg Magali.

I denne fortellingen er Marcello og Magali søsken. Så trenger jeg en gutt til. Han skal ha denne capsen på hode, for han er far José. Han har aldri gjort annet enn å arbeide med jorden. Så må jeg ha hjelp av en jente til. Hun får dette skautet på hode, for hun er mor Maria. Hun har selv vokst opp i en landarbeiderfamilie og har levd i fattigdom hele sitt liv. Disse to er moren og faren til Magali og Marcello. De bor i dette lille huset dere ser her.

Vi må ha en godseier.

Godseieren må ha en litt flott hatt for han er ganske rik. I Brasil er det nemlig slik at noen få godseiere har hånd om svære jordbruksarealer. Godseieren her eier all jord vi kan se rundt oss, så langt øyet kan se. Han trenger folk til å jobbe for seg, derfor har han mange slike landarbeiderfamilier som bor rundt på godset. De får bo der mot at landarbeideren jobber hos godseieren. De må også kjøpe varene de trenger i godseierens butikk, og det er godseieren som bestemmer prisene. Det er ikke billig.

Henter en fra publikum, og setter for eksempel en lue/caps på hans hode.

Magali får sin hatt.

Far José får sin caps på hodet og mor Maria får et skaut.

Peker på pulten.

Fortelleren plukker ut en av publikum til å være godseier.

Familien sitter rundt huset, godseieren står for seg selv et stykke unna..

Det er mor Maria som dyrker jorden og som passer dyrene. Far José jobber hos godseieren. Faren er landarbeider. Det vil si at han ikke eier den jorden han og familien dyrker. Det er en godseier som eier all jorden vi ser rundt oss her. Derfor må faren jobbe for godseieren for å få lov til å bo her.

José står opp med solen. Han går til Godseieren og får vite hva han skal arbeide med i dag. Han arbeider der til solen går ned. Han er sliten og trøtt når han kommer hjem. I løpet av dagen får han bare ett måltid mat. Ofte er det utspedd bønnestuing med noen få kjøttbiter. Han blir ikke alltid mett.

Mor Maria prøver å holde det rent og ordentlig i den lille jordhytten de har bygget selv. På et lite område like ved får de dyrke grønnsaker og mais, men de opplever stadig at avlingen slår feil og at de ikke får nok mat. Mor Maria jobber hardt med avlingen og med å oppdra de to barna Marcello og Magali. Hun går stadig i angst for at de ikke får nok mat. Dessuten er hun gravid med sitt tredje barn, og hun føler seg sliten.

Marcello og Magali har bodd her hele sitt liv. De går på skole borte i landsbyen, og de føler seg trygge her. De merker likevel at mor og far er sliten. Ofte går de sulten til sengs for at barna skal ha nok mat. Det fører til at mor og far blir enda fortere sliten dagen etter. Da får de gjort mindre, og avlingen blir mindre. De er inne i en vond sirkel.

For Marcello er kolibrien hans lykkefugl. På gode dager når han er mett og god, kan han sette seg foran vindusåpningen og studere de små, vakre og fargerike fuglene som flyr til de store blomstene på hibiskusplanten for å suge nektar. Da kan han drømme seg langt vekk til drømmestedet der familien bor i et flott hus med ordentlig gulv, med gardiner og innlagt vann, der de til og med har do med vann inne i huset slik at de slipper å gå ut når de må på do om natten....

Fortelleren fører José til godseieren og setter ham i gang med arbeid i åkeren, og fører ham hjem igjen.

Fortelleren putter f.eks. en sammenrullet jakke under genseren hennes.

Så en dag kommer katastrofen.....

Godseieren har fått høre at nabo-godseieren har lagt om til kvegdrift. Det vil si at han har sluttet med mye av dyrkingen og har kjøpt store mengder okser. Disse går og beiter på egenhånd med bare noen få kvegpassere. Han får god pris for kjøttet, så dette tjener han mye bedre på, og så trenger han ikke så mange landarbeidere.

Godseieren syntes at dette er en fristende tanke, så han bestemmer seg for å gjøre det samme.

Derfor drar han rundt til landarbeiderfamiliene, og slik kommer han også til Marcello og Magalis hus.

Han banker på og faren tar av seg hatten når han håndhilser på godseieren ute på tunet.

Godseieren sier: Ja, jeg har bestemt meg for å legge om til kvegdrift, og da trenger jeg ikke så mange landarbeidere, dessuten trenger jeg jorden her til beiteland, så dere må flytte herfra og finne arbeid et annet sted. Mer er det ikke å si om den saken.

Faren står igjen med hatten i hånden. Familien har hørt hva som ble sagt og er helt sjokkert. Moren blir veldig lei seg og faren blir sint og sparket etter noen av hønene som går rundt beina på ham.

Marcello og Magali begynner å gråte når de skjønner at de må flytte fra hjemmet sitt. Dette var det verste som kunne skje. Den dagen ser ikke Marcello noen kolibrier rundt huset.

HVA SKAL DE GJØRE?

(Samtale/ dialog kan gjøres nå eller samles opp til slutt).

Faren vet at det ikke nytter å protestere mot Godseieren. De må derfor selge alle dyrene sine og alt innbo som de ikke klarer å bære med seg. Så vinker de farvel til venner og naboer, tar hver sin tunge bør på ryggen og legger på vandring.

Fortelleren fører godseieren inn på scenen, mens han forteller.

Mime

Samtaleforslag:

Hvilke muligheter hadde familien/ Godseieren? Hvordan føler faren seg? Hvordan føler Godseieren seg? Hva tror dere moren tenker mest på? Hvordan har Marcello og Magali det inni seg?

Mimerne går med en tung bør på ryggen, i en rekke etter hverandre rundt på gulvet.

Først går de til andre gårder og gods og spør om det er mulighet for å få arbeid der. De har tungt å bære, og det er langt å gå, men faren og moren oppmuntrer de to barna. Alle steder får de nei. På alle gårdene er det nok av arbeidskraft.

Moren og faren har hørt at i den store byen som heter São Paulo, bor det millioner av mennesker. Faren har en fetter som bor der et sted, og han har hørt at han har gjort det bra der. Far José har aldri lært å lese, men det må vel være mulig å få jobb likevel. De beslutter å prøve der. De bruker noen av pengene sine til buss, for det er langt til São Paulo. Etter mange dager begynner de å nærme seg byen. For å spare penger går de det siste stykke. De kommer først til noen områder der husene ser ut som små skur. De er bare rasket sammen av murstein, planker, plastikk og bølgeblikk. Husene ligger hulter til bulter oppover åssidene og overalt ser det lurvete og skittent ut. Det lukter ikke godt heller. De skynder seg gjennom disse områdene som i Brasil kalles favela (slum) og vandrer inn mot sentrum av byen. Det begynner å bli kveld, og de ser etter et billig pensjonat å overnatte i. De banker på et sted som ser bra ut og spør om plass.

- Jo da, her kan de få overnatte for 13 R\$ (real).
- Nei, nei. Det er altfor dyrt, sier faren.

Så går de videre for å finne et billigere sted, men overalt er prisene så høy at familien bestemmer seg for å gå tilbake til favelaen og overnatte der.

- Vi får bo der til jeg har fått meg jobb, sier faren, så kan vi få oss en leilighet inne i byen seinere.

Slik går det til at de går tilbake til favelaen og bosetter seg der. De begynner med en gang å sette opp et skur av plankebiter og plater som de finner.

Dagen etter går faren ut for å søke etter jobb.

- Har dere jobb til meg her?
- Nei, vi har nok folk.

(Far José ”fryser” stillingen her).

Fortelleren velter pulten og de to stolene slik at dette illuderer et litt rotete bomiljø.

Fortelleren følger faren til utkanten av scenen.

Faren banker på en fiktiv dør og fortelleren rister på hodet

Mor Maria, Marcello og Magali blir igjen ved skuret. Marcello kikker etter kolibrifuglen, men han ser ingen. De er sulten.

For mor Maria nærmer det seg fødsel. Hun engster seg både for fødselen og for de to barna sine. Hun snakker med naboene om de kan begynne på skole i nærheten. Det er en skole på andre siden av åsen, men den er så overfylt at elevene må gå fire skift. Noen tidlig om morgenen, noen på formiddagen, noen på ettermiddagen og noen på kvelden. Dette synes de høres rart ut, men de går alle til skolen for å skrive inn Magali og Marcello. Det er mange skjemaer som skal fylles ut, og mor Maria gir nesten opp, for hun har ikke lært skikkelig å lese og skrive selv. Kontordamen på skolen ser nedsettende på henne og svarer henne surt hver gang hun må spørre om noe. Mor Maria føler seg dum og ussel. Omsider får de plass i nye klasser, men lærerne virker sliten og oppgitt over at det kommer enda flere elever i de overfylte klassene.

Far José går dag etter dag rundt og søker etter jobb.

- Har dere jobb til meg her? (Hoderisting)

- Har dere jobb til meg her? (Hoderisting).

Slik fortsetter det hele den dagen, ingen jobb å få. Hver dag kommer faren hjem til skuret og familien ser på ham at han ikke har fått jobb. De andre oppmuntrer ham og neste dag drar faren ut igjen for å spørre på nye steder.

- Har dere jobb til meg her? (Hoderisting)

- Har dere jobb til meg her? (Hoderisting).

Slik går han rundt fra arbeidsplass til arbeidsplass, uten at han får jobb noen steder for i Brasil er det stor arbeidsløshet. I noen områder er det over 30 % arbeidsledighet. Faren er bonde, men har ingen utdanning. Han kan knapt lese. Derfor taper han i konkurransen om jobber. Dette går opp for ham etter hvert og han blir både lei seg og sint på samme tid. Han fortsetter likevel å søke etter arbeid, og han drar av gårde på leting hver dag.

- Har dere jobb til meg her?

Etter en uke føler han at det begynner å bli håpløst og det plager ham at pengene de har spart opp, snart er brukt opp. Her i byen må de kjøpe all mat, og alt er mye dyrere her enn på landsbygden.

De tre går til skolen – (en annen kant av scenen).

Fortelleren drar faren med seg rundt på scenen, banker på fiktive dører, rister på hodet osv. Drar hjem til skuret og ut igjen neste dag.

Samtaleforslag:
Hvilke tanker tror dere far José har?

Han setter seg inn på en bar og tar et glass brennevin. Dette smaker godt i varmen, og han bestiller ett til. Han føler seg straks i bedre humør, og han tar enda ett, og enda ett...

Da han kommer hjem til skuret, er han full. Marcello og Magali har aldri sett sin far slik og de blir redd og lei seg. Moren blir fryktelig skuffet, men lar det slå ut i sinne. Hun kjefter på mannen fordi han bruker opp de få pengene de har, på brennevin. Hun jager ham til sengs.

Neste dag vekker hun mannen og puffer ham av gårde for å søke arbeid. Nå er han uopplagt og trøtt og han får fortsatt avslag alle steder han prøver. Han synes alt ser håpløst ut. Hjemme er det bare kjeft å få. Han går tilbake til baren fra i går og tar seg et glass brennevin. Han blir sittende der å drikke og når han går hjem, er han enda fullere enn i går. Moren blir enda mer skuffet og rasende og jager ham ut igjen og sier han får finne et annet sted å sove. De vil ikke vite av ham så lenge han drikker.

Faren skjønner at han har sviktet, men finner ingen løsning på problemet familien har fått. Brennevinet blir hans eneste trøst. Han klarer etter hvert ikke å la være å drikke og ofte kommer han ikke hjem, men blir vekke i flere dager.

Situasjonen for Marcello og Magali er nå enda mer kritisk. Ikke har de penger, faren er mye borte og på skolen trives de ikke. De blir ertet for dialekten sin og for at de ofte kommer i skitne klær. Mor Maria orker ikke så mye nå som hun er høygravid og alene om ansvaret. Marcello savner huset med kolibriene utenfor. Da kunne han sitte og drømme seg inn i de vakre fargene. Utenfor vinduet i skuret deres er det ingen kolibri.

Mor Maria merker at fødselen nærmer seg. Hun sender barna på skolen.

Da de kommer hjem fra skolen, er moren vekke. Noen naboer forteller at fødselen var startet og at hun ble sendt på sykehus.

Marcello og Magali merker angsten som kommer snikende, men sitter bare og venter hjemme. Marcello drar rundt i noen barer for å lete etter faren, og finner ham til slutt. De merker godt at han har drukket, men han drar til sykehuset.

Fortelleren fører farens hånd til munnen flere ganger.

Fortelleren setter faren halvsovende ved en vegg i klasserommet.

Fortelleren sender barna på "skolen" i den ene retningen av scenen og mor ut av scenen i den andre retningen.

Marcello sitter ved vinduet og ser etter kolibrien. Det blir mørkt og de legger seg. Midt på natten bråvåkner de av at faren kommer hjem. Han gråter og forteller at mor Maria døde under fødselen. Det ble komplikasjoner og legene på det offentlige sykehuset hadde ikke utstyr til å hjelpe under fødselen. Den lille søsteren deres døde også under disse påkjenningene.

For Marcello og Magali raser verden sammen denne natten, og livet blir nå helt annerledes.

HVORDAN SKAL DE ORKE Å LEVE VIDERE NÅ?

Etter begravelsen hjelper en nabo faren med å få noen småjobber. Faren har stor sorg og forandrer seg etter hvert. Han tjener nå litt, men langt fra nok. Han savner konen sin, og oftere og oftere har han brennevin med hjem og sitter utover natten og drikker og gråter og snakker med seg selv.

For Marcello og Magali blir dette enda en belastning i tilværelsen. De får nå ansvaret for å få faren opp om morgenen og å få ham på jobb.

Magali får ansvaret for hus og den vesle maten de klarer å få penger til – i tillegg til skole og lekser. Faren sier til slutt at hun bare får slutte skolen for å stelle hjemme. Jenter har ikke særlig bruk for skole, mener han.

Marcello synes det blir verre og verre å være hjemme. Faren drikker mer og mer, og samtidig forlanger han mer av barna. Han blir fort sint og irritert og snakker ofte om at skolegangen deres bare er tull og at de heller burde jobbe for å skaffe penger. Han skaffer dem en kasse med småting de kan selge – sier at de skal droppe skolen og dra til sentrum for å selge. De drar begge av gårde, men får ikke solgt så mye. Når de kommer hjem, får de kjeft for at de ikke har solgt nok. De får ingen kveldsmat.

Neste dag sender han dem ut på nytt.

De er sultne og de må bruke noen av pengene de tjener til mat. Når de kommer hjem blir faren rasende og beskylder dem for å stjele. Han banker opp Marcello.

Samtaleforslag:

Hva er komplikasjoner under fødselen? Hva tror dere er forskjellen på offentlige og private sykehus i fattige land? Kunne familien ha gjort noe annerledes for å unngå dette?).

(Marcello ligger på golvet med ansiktet gjemt).

HVA SKAL DE GJØRE?

(De to barna står foran publikum mens fortelleren forteller dette siste avsnittet.)

Marcello og Magali er mer og mer alene og overlatt til seg selv. Det blir helt umulig for dem å fortsette på skolen, og nå kutter de den helt ut. De drar av gårde til sentrum, for de orker ikke lenger komme hjem til den alkoholiserte faren som bare kjefter og slår. De savner moren, men nå er livet med faren blitt helt umulig. De vandrer gatelangs for å se etter mat eller ting de kan få penger for. På gaten treffer de andre barn som er i samme situasjon som dem. Etter hvert tilbringer de mer og mer tid med barna på gaten, og det kan gå dager uten at de går hjem. De lærer å overleve på gaten, stjeler litt, tigger litt og gjør småtjenester for penger. De savner foreldrene og hjemmet slik det var før og for å dempe savnet og smerten og sviket har de begynt å sniffe lim. Det gir dem noen timers rus slik at de glemmer...

DE ER BLITT GATEBARN....

Livet på gaten gir frihet, men er også fylt av angst og farer. Politiet er etter dem og kriminelle prøver å lokke dem til å gjøre tjenester for seg, ofte med resultat at de blir lurt eller kommer i klammeri med andre gjenger med fare for at de blir banket opp eller til og med drept. Mange av de barna de blir kjent med på gaten, er avhengig av narkotika.

Samtaleforslag:

Hva tror dere
Marcello føler
overfor faren?
Hvorfor oppfører
faren seg slik han
gjør? Familien
trenger penger.
Hva skal de gjøre?
Er det fornuftig å
slutte skolen og
begynne å jobbe?

KOLIBRI

En dag sitter Marcello og Magali i en park. Plutselig får Marcello se en kolibri som står stille i luften over ham. Han synes det er underlig og det minner ham om gode dager. Han prøver å holde følge med kolibrien og løper etter den. Han har aldri sett et kolibrirede og finner ut at han vil prøve å følge fuglen til rede. Han løper med øynene på fuglen, og plutselig løper han rett i en ungdom. Han blir ikke sint, men spør hvem han er og hva han gjør her. Han forteller at han heter Poca, at han selv har vært gategutt en gang, men at han har klart å komme seg ut av gatelivet ved hjelp av "Kolibriredet". Marcello tror han hører feil og må spørre en gang til: Hva for et rede?.....

KOLIBRIREDET, svarer Poca.

KOLIBRIREDET er et aktivitetssenter og gatebarnsenter i São Paulo i Brasil. I dag er det over 600 barn og unge i aktivitet på senteret, og mange av dem hadde i dag vært gatebarn uten dette senteret. Senteret blir drevet av en norsk organisasjon som heter Kolibri - Children At Risk Foundation eller KolibriCARF og er ett av mange eksempler på tiltak mot fattigdom, satt i gang i Norge. Se www.kolibricarf.no